

Offentliggjort d. 4. januar 2014

Forberedelse af testamente ©

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

Nytåret giver almindeligvis anledning til forskellige overvejelser om status og tiden, der kommer. Måske særligt for den ældre generation er tanker om generationsskifte et naturligt led i disse overvejelser om fremtiden.

Med et testamente kan generationsskiftet formes og styres på plads efter den ældre generations ønsker. Den sagkyndige rådgiver, typisk advokaten, kan være behjælpelig med at udforme testamentet efter den ældres ønsker.

Men ofte består den store hurdle imidlertid i at få sat ord på, hvad den ældre generation rent faktisk ønsker. Her skitseres nogle helt grundlæggende overvejelser, som man bør gøre sig forud for henvendelsen til advokat.

Ved udformningen af testamente vil testator (ham, der opretter testamente) ofte spørge advokaten til råds om, hvilken model advokaten kan tilråde som den bedste.

Her må advokaten svare ved at rejse et nyt spørgsmål til testator: Nemlig hvilke ønsker har testator? Eller med andre ord: Hvad er det testator ønsker at opnå med testamentet – og er det overhovedet nødvendigt at oprette testamente? Det svarer lidt til spørgsmålet om, hvorvidt man skal anvende en skruetrækker eller en hammer. Svaret beror på, om det er et søm, der skal slås i, eller en skrue, der skal skrues i.

Endvidere har testator ikke viden om de mange muligheder, der er tilgængelige. Eksempelvis kan man udmærket oprette et testamente, der har en forudsætning om arvens stør-

Offentliggjort d. 4. januar 2014

relse, således at hvis testator efterlader sig mere end 10 mio. kr. som arv, skal arven fordeles på én måde, og efterlader testator sig mindre end 10 mio. kr., skal arven fordeles på en anden måde. Videre kan der eksempelvis indsættes reguleringsklausuler, således at arven delvis båndlægges, hvis arvinger er under en vis alder etc.

Det være en god ide, at testator forud for mødet med advokaten foretager nogle helt grundlæggende overvejelser om, hvad det er, testator gerne vil. Min anbefaling er her, at testator i første række definerer sine ønsker, ubundet af testators forestillinger om, hvad der er muligt og rimeligt.

Om ønskerne så kan opfyldes inden for lovens rammer, er en anden sag. Her vil advokaten bistå med rådgivning og eventuelt skitsering af alternative løsningsmodeller for at opnå det ønskede resultat.

Fordeling af arven

Helt i centrum står selvsagt spørgsmålet om, hvorledes arven skal fordeles.

Dette gælder dels i **kvantitativ** (hvor meget) henseende: Skal arven dels lige mellem arvingerne, eller skal der ske en skævdeling? Og det gælder i **kvalitativ** henseende (hvilke eller hvad): Hvem skal arve hvilke aktiver? Skal én af arvingerne have ret til at udtage en fast ejendom eller visse indbogenstande indenfor sin arvelod eller skal alle have lige mulighed for at overtage bestemte aktiver?

De to spørgsmål er indbyrdes forbundne, og har en nær sammenhæng med, dels hvor stor arven er, og dels hvilke konkrete ønsker og præferencer testator har.

Besvarelsen af spørgsmålene beror imidlertid i første række på, hvad testator selv ønsker.

Et lille eksempel kan illustrere problemstillingen:

Offentliggjort d. 4. januar 2014

Består arven af et sommerhus og intet andet, og har testator to børn, kan situationen være den, at testator nærer et stærkt ønske om, at sommerhuset skal overgå til det ene barn på så lempelige vilkår som muligt. Her vil den naturlige løsning være, at der i testamentet træffes bestemmelse om *skævdeling*, således at det pågældende barn skal arve ”mest muligt”. Men selv under disse forudsætninger er det ikke givet, at det begunstige barn i sidste ende kan overtage sommerhuset.

Er det derimod magtpåliggende for testator, at der sker en lighedeling af arven mellem børnene – hvilket nok er tilfældet for de fleste mennesker – kan testator tilkendegive i testamentet, at arven skal fordeles ligeligt, men at det samtidig er et ønske, at sommerhuset skal overgå til det ene barn. I denne situation kan testator være sikker på, at der sker en lighedeling. Derimod kan han ikke være sikker på, at det ene barn i sidste ende får adgang til at overtage sommerhuset. Dette forudsætter, at denne arving har råd til at betale forskellen mellem sin arvelod og friværdien i sommerhuset.

Er testators økonomiske situation således, at testator – ved siden af sommerhuset – har andre betydelige værdier, kan testator være ret sikker på, at en testamentsbestemmelse om testation af sommerhuset til det ene barn rent faktisk vil munde ud i, at dette barn kan få sommerhuset arveudlagt. Dette gælder, hvad enten testator ønsker en lighedeling eller en skævdeling af arven.

Det korte af det lange er altså, at testator **indledningsvist** bør danne sig et overblik over, hvor stor arven kan tænkes at blive, og på denne baggrund, hvorledes han eller hun ønsker arven fordelt.

Jeg skal her understrege, at der som udgangspunkt altid vil være tale om et *skøn* over arvets værdi, og at ingen jo i sagens natur ved, hvordan situationen vil se ud på det tidspunkt måske mange år senere, hvor testator falder væk. Eksempelvis kan man nemt forestille sig, at finanskrisen har vendt op og ned på mange testatorers forudsætninger om arvets størrelse og fordeling. Af samme grund er det altid en god ide at gennemgå sit testamente efter nogle år og sikre sig, at testamentet stadig er fyldestgørende eller, hvis det skal ændres, da at få denne ændring foretaget, medens tid er.

Offentliggjort d. 4. januar 2014

Fast ejendom

I en del tilfælde vil arven efter testator omfatte en fast ejendom, som det vil være naturligt at omtale i testamentet. Det kan være familiesommerhuset, som testator hæger om, eller andre ejendomme, som af personlige årsager har haft mere end almindelig stor betydning for testator.

Er der i familien konsensus om, at ejendommen fremover skal ejes i sameje mellem arvingerne (børnene), vil et arveudlæg af ejendommen almindeligvis ikke give anledning til særlige problemer, herunder ej heller værdiansættelsesproblemer. Jeg har flere gange tidligere i Spørg om Penge omtalt de særlige problemstillinger, der kan være knyttet til et sådant familiesameje, som jeg i almindelighed ikke kan tilråde. Eksempelvis kan henvises til Spørg om Penge den 24. november 2007, den 5. september 2009 henholdsvis den 5. december 2009 og den 9. januar 2010.

Ønsker testator, at en sådan ejendom skal tilgå én bestemt arving, bør testator være opmærksom på, at værdiansættelsen af ejendommen i sig selv kan blive en særskilt problemstilling, og kan nødvendiggøre forskydninger i arvedelingen.

Ofte vil testator på det indledende stadium tage afsæt i den offentlige vurdering for ejendommen, dvs. ejendommens skattemæssige værdi.

Både ved en gaveoverdragelse i levende live og ved at arveudlæg af ejendommen fra dødsboet, vil ejendommen som udgangspunkt *skattemæssigt* kunne værdiansættes til en værdi svarende til den offentlige vurdering +/- 15 pct.

Men til forskel fra en gaveoverdragelse i levende live vil de øvrige arvinger ved et *arveudlæg* af ejendommen fra dødsboet til ét bestemt barn kunne kræve, at ejendommen *ved arvedelingen* - og dermed også skattemæssigt - værdiansættes til *handelsværdien*, som denne kan fastslås på grundlag af en sagkyndig vurdering. Den arving, der ikke skal have andel i sommerhuset, kan altså kræve en vurdering af ejendommen, som herefter skal anvendes af boet. Efter en vurdering - og selv efter en uformel vurdering - er arvingerne afskåret fra at anvende seneste ejendomsvurdering +/- 15 % som arveudlægsværdi.

Offentliggjort d. 4. januar 2014

Er handelsværdien *højere* end den offentlige vurdering for sommerhuset, må testator altså forudse, at de øvrige arvinger kan kræve denne højere vurdering lagt til grund ved arvedelingen. Dette kan stille yderligere krav til testators kapitalberedskab for at imødekomme hensyn til alle arvinger. Er handelsværdien af sommerhuset *mindre* end den offentlige vurdering, vil det barn, der skal overtage ejendommen, kunne kræve, at denne lavere handelsværdi lægges til grund ved et arveudlæg.

Hvad den offentlige vurdering af ejendommen vil være på tidspunktet for testators bortgang, og om den offentlige vurdering til den tid vil være højere eller lavere end handelsværdien, kan kun blive det rene gætværk.

Den offentlige vurdering siger altså ikke i sig selv særligt meget om, hvilke talstørrelser der til sin tid vil være aktuelle i dødsboet. Hertil kommer den usikkerhed, der i det hele taget er knyttet til udviklingen på ejendomsmarkedet.

Helt tilsvarende synspunkter vil gælde vedrørende øvrige aktiver omfattet af arven.

Erhvervsvirksomheder

For erhvervsdrivende, hvor et testamente indgår som et led i generationsskiftet, vil arvedelingen ofte være knyttet tæt sammen med hensynet til at videreføre virksomheden.

Dette hensyn kan føre til, at der i testamentet fastsættes særlige bestemmelser dels om den kvantitative fordeling af arven og dels kvalitative bestemmelser om fordeling af virksomheden eller aktier i det selskab, som virksomheden drives i.

På samme måde som for fast ejendom kan der her opstå værdiansættelsesproblemer, som der ligeledes bør tages højde for i testamentet.

Er der tale om et aktieselskab, kan det være nødvendigt at udlægge aktier ikke alene til den arving, der skal drive virksomheden videre, men også at udlægge aktier til de øvrige arvinger. Dette kan kombineres med en køberet for den erhvervsaktive aktionær.

Offentliggjort d. 4. januar 2014

Indbo

Fordelingen af indbo giver i praksis ofte anledning til strid mellem arvingerne. Hvis testator ønsker, at bestemte arvinger skal overtage bestemte indbogenstande som en del af arvelodden, bør dette præciseres enten i et testamente, eller i en særlig indbofordelingsliste, som skal underskrives og dateres af testator. For andet indbo er det en god ide at fastsætte regler om fordelingen for det tilfælde, at der opstår uenighed mellem arvingerne herom. Eksempelvis kan bestemmes, at fordelingen skal ske ved en "intern auktion" mellem arvingerne eller ved lodtrækning, hvilket er arvelovens udgangspunkt.

Særejebestemmelser

Det er efter min opfattelse en god ide at medtage en bestemmelse om særeje i et testamente. Nogle gange kan det ligefrem være på sin plads at oprette testamente alene med det formål at få knæsat, at arven skal være særeje for arvingerne.

Der findes mange forskellige særejeformer. En hovedsondring går her på **skilsmisse-særeje** og **fuldstændigt særeje**. Jeg har tidligere omtalt de forskellige særejeformer i Spørg om Penge. Senest kan henvises til Spørg om Penge den 6. og den 13. oktober 2012.

Min anbefaling er almindeligvis, at der i et testamente træffes bestemmelse om fuldstændigt særeje vedrørende arven. Men konkrete forhold vil selvsagt altid kunne tilsige en anden løsning.

Orientering af arvingerne

For en del mennesker er oprettelse af et testamente et meget følsomt spørgsmål, som testator ikke ønsker at drøfte med andre, herunder og måske i særdeleshed ikke med børnene.

Reglerne er her således, at testamenter er underlagt strenge krav om hemmeligholdelse. For testamenter oprettet for notaren gælder særligt, at ingen andre end testator selv har

Offentliggjort d. 4. januar 2014

adgang til oplysninger om, *hvorvidt* der er oprettet testamente henholdsvis *hvad* der er testamentets indhold.

Uanset denne diskretion omkring testamenter er det almindeligvis min anbefaling, at testator orienterer de berørte arvinger om testamentet, herunder bl.a. om baggrunden for testamentets udformning. Formålet er at forebygge eller i det mindste begrænse konflikter mellem arvingerne indbyrdes.

Har testator eksempelvis et ønske om at tage særlige hensyn til et udsat barn, eller til en mangeårig samlever, vil de andre arvinger ofte have en forståelse herfor. Bliver arvingerne derimod først bekendt med testamentets indhold efter testators dødsfald, kan en bestemmelse om begrænsning af de øvrige arvingers arv til tvangsarven virke både hård og uforsonlig, og kan give anledning til mange spekulationer om, *hvorvidt* testamentet nu også virkelig var udtryk for testators sande ønsker.

Men der kan selvsagt også forekomme situationer, hvor en orientering af arvingerne forekommer mindre velvalgt.

— o —